

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 57 0 Пс 140275 24 Рев
Бања Лука, 02.10.2024. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Тање Бундало као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља „Премиер спорт“ д.о.о. Источно Ново Сарајево, кога заступају Сања Иличић-Лукенда и Лука Божић, адвокати из Читлука, против тужене Републике Српске, коју заступа Правобранилаштво Републике Српске Бања Лука, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама странака против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 140275 23 Пж од 15.12.2023. године, на сједници одржаној 02.10.2024. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужене се усваја и обје нижестепене пресуде се преиначавају у досуђујућем дијелу тако што се тужбени захтјев у цијелости одбија те тужитељ обавезује да туженој накнади трошкове поступка у износу од 17.500,00 КМ.

Ревизија тужитеља се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 140275 22 Пс од 03.7.2023. године тужена је обавезана да тужитељу на име накнаде материјалне штете по основу изгубљене добити исплати износ од укупно 5.108.879,12 КМ са каматом и трошковима спора у износу од 5.635,50 КМ, а тужбени захтјев у преосталом дијелу је одбијен.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 140275 23 Пж од 15.12.2023. године жалбе странака су одбијене и првостепена пресуда потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом тужитељ побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена његова жалба и то због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се оспорена пресуда у побијаном дијелу преиначи тако што ће се у цијелости усвојити тужбени захтјев.

Благовремено изјављеном ревизијом и тужена побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена њена жалба и то због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се оспорена пресуда у побијаном дијелу преиначи тако што ће се у цијелости одбити тужбени захтјев или да се иста у том дијелу укине и предмет врати на поновни поступак.

Тужена је у одговору на ревизију тужитеља оспорила наводе те ревизије и предложила да се ревизија тужитеља одбије.

Тужитељ је у одговору на ревизију тужене оспорио наводе те ревизије и предложио да се ревизија тужене одбије.

Ревизија тужитеља није основана, а ревизија тужене је основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да му тужена накнади штету коју је претрпио због противправних радњи односно пропуштања њених органа.

У поступку пред првостепеним судом утврђено је слиједеће чињенично стање: да је одлуком Републичке управе за игре на срећу (даље: Управа) од 20.3. 2014. године тужитељу одобрено приређивање електронских игара на срећу у кладионицама, са роком важења до 16.3.2019. године; да је тужитељ 14.9.2018. године поднио захтјев за продужење те лиценце за наредних 10 година; да је закључком Управе од 14.3.2019. године тај захтјев одбачен као неблаговремен; да је тужитељ поднио жалбу против овог закључка, након чега је рјешењем Министарства финансија Републике Српске (даље: Министарство) од 03.5.2019. године овај закључак поништен, а истовремено је и одбијен захтјев тужитеља за продужење лиценце; да је тужитељ у управном спору тражио поништење овог рјешења, али да је пресудом Окружног суда у Бањој Луци од 18.02.2020. године његова тужба одбијена; да је тужитељ против ове пресуде поднио захтјев за ванредно преиспитивање те да је пресудом Врховног суда Републике Српске од 08.12.2021. године тај захтјев усвојен и наведена пресуда Окружног суда у Бањој Луци укинута те предмет враћен на поновни поступак; да је Окружни суд у Бањој Луци у поновном поступку 04.01.2022. године донио пресуду којом је усвојена тужба тужитеља и рјешење Министарства поништено; да је рјешењем Министарства од 15.3.2022. године одбијен захтјев тужитеља за продужење лиценце, након чега је тужитељ поново покренуо управни спор у коме је дана 16.6.2022. године Окружни суд у Бањој Луци донио пресуду којом је поништио рјешење Министарства и усвојио захтјев тужитеља за продужење лиценце до 17.3.2029. године; да је потом и Управа рјешењем од 18.7.2022. године одобрила тужитељу приређивање електронских игара на срећу на 103 уплатно - исплатна мјеста; да је вјештак финансијске струке Дијана Остић на основу финансијске документације тужитеља обрачунала изгубљену зараду тужитеља у периоду од 17.3.2019. - 30.4.2023. године.

Полазећи од ових утврђења нижестепени судови су, позивом на одредбе чл. 172, 186. и 189. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), дјелимично усвојили тужбени захтјев, налазећи да тужитељу припада накнада штете само за период од 01.01.-18.7.2022. године, а да прије и послије тог периода не постоји основ за накнаду штете јер органи тужене тада нису поступали противправно.

Нижестепене пресуде (у дијелу којим је усвојен тужбени захтјев) нису правилне.

У смислу члана 154. став 1. ЗОО, да би дошло до одговорности за штету потребно је не само да је неко лице претрпи, већ и да се остваре и друге претпоставке и то: постојање субјекта одговорног за штету; штетна радња; противправност штетне радње; узрочна веза између штетне радње и штете. Члан 172. ЗОО регулише

одговорност правних лица за штету коју њихови органи причине трећим лицима у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

За штету одговара онај који је штету учинио. За штету одговара и онај који је био дужан да штету спријечи. Штетна чињеница може бити догађај или поступак. Ако се говори о догађају, мисли се нарочито на догађаје које није проузроковао човјек. Кад догађаје проузрокује човјек, говори се о поступку. Није, међутим, сваки штетни догађај разлог за настанак обавезе накнаде штете. Поступак којим се неке проузрокује штета може бити активан или пасиван. Активним поступком (*commissio*) странка предузима неку радњу, док пасивним поступком нешто пропушта, не чини (*ommissio*). Обавеза накнаде штете због пропуштања најчешће проистиче из повреда посла, када странка обавезна на извршење посла тај посао не изврши. Штетна радња може се састојати и у томе што неко спречава другог да оствари своје право. То може учинити и државни орган или организација.

Штетна чињеница мора бити недопуштена одн. противправна, иначе из ње не настаје обавеза накнаде штете. Наиме, проузроковање штете само по себи још не представља извор облигације, већ оно мора бити правно или барем морално недопуштено. Правилна примјена одредбе из члана 172. став 1. ЗОО подразумијева да правно лице одговара само за ону штету коју је његов орган проузроковао трећем лицу неправилним или противзаконитим вршењем својих функција, а не и ако је поступао у оквиру својих законских овлашћења.

Штетна радња, као једна од претпоставки одговорности за штету, може се састојати у поступању супротно неком пропису или правилима струке и прописаном начину обављања дјелатности или се може радити о пропуштању поступања по пропису или правилима струке. Ово значи да се штетна радња може састојати у чињењу или нечињењу. Штетна радња органа тужене мора бити везана уз одређени поступак и дјеловање службеног лица у односу на вршење његове дужности. Противправност у поступању службеног лица постоји ако је он својим радом или поступањем дјеловао супротно неком пропису одн. ако је радио неправилно и незаконито.

Претпоставке „незаконитог и неправилног рада“ се требају тумачити на начин на који Европски суд за људска права дефинише појам „довољно озбиљне повреде“. Неправилним радом државног органа, у смислу синтагме „довољно озбиљне повреде“, може се сматрати само оно поступање које је супротно општим правним начелима и правилима која уређују понашање тог органа одн. када се ради о погрешној примјени правне норме која је потпуно јасна, која не захтијева посебно тумачење и у чијој примјени раније није било дилема, те дјеловање које одступа од оног прописаног и очекиваног у датој ситуацији, чији узроци могу бити различити, али немају објективно прихватљиво оправдање.

Код ове врсте одговорности за штету треба имати у виду два интереса која се посебно штите, а то су право странке на накнаду штете у случају незаконитог и неправилног рада државног органа одн. службеног лица у вршењу његове дужности и право службеног лица на правно мишљење и схватање у поступку за које не може одговарати. Зато се, како је напријед речено, неправилним радом државног органа може сматрати само оно поступање његовог службеног лица које је супротно општим правним начелима и правилима струке.

Из утврђеног чињеничног стања несумњиво произилази да у радњама органа тужене нема противправности па је искључена њена одговорност за предметну штету јер се нису стекле све претпоставке из члана 154. став 1. ЗОО, које су неопходне да би тужена одговарала за евентуалну штету коју је тужитељ претрпио. С тим у вези се основано у ревизији тужене наводи да су нејасни и противрјечни разлози нижестепених судова по којима је поступање органа тужене (управни органи и судови) било законито до доношења одлуке Врховног суда Републике Српске од 08.12.2021. године, а да су након тога органи тужене поступали противправно. Наиме, и прије и послије доношења наведене одлуке, органи тужене су поступали у оквиру својих законских овлаштења, а тужитељу је дата могућност да користи сва доступна правна средства и правне лијекове, што је он и учинио, те тако исходовао судску пресуду којом му је лиценца за обављање спорне дјелатности продужена до 17.3.2029. године. Неприхватљив је став нижестепених судова да су у пресуди Врховног суда Републике Српске од 08.12.2021. године дате јасне и недвосмислене упуте како треба одлучити о захтјеву тужитеља за продужење лиценце. Напротив, поменутом пресудом је из процесних разлога (немогућност да се испита одлука чије је образложење нејасно) укинута пресуда Окружног суда у Бањој Луци од 18.02.2020. године, а том суду није дата било каква упута у вези основаности захтјева тужитеља.

Будући да из Устава БиХ и Устава Републике Српске као и процесних закона произилази да се одређене повреде процесног или материјалног права могу отклонити законски уређеним системом редовних и ванредних правних лијекова, чињеница да су органи тужене при одлучивању о захтјеву тужитеља погрешно примјенили право сама за себе не представља незаконит и неправилан рад службених лица у тим органима будући да није остварен садржај стандарда „довољно озбиљне повреде“ по којем се процјењује одговорност тужене за накнаду штете. У противном, службена лица не би могла да самостално и независно обављају своју дужност, без страха за изражено правно схватање и примјену права.

По схватању овог суда, незаконита одлука управног органа одн. суда у конкретном случају, било због погрешне примјене процесног или материјалног права, било због погрешно израженог правног мишљења или правног става, не може се сматрати погрешним или неправилним радом службеног лица које је донијело ту одлуку, а за који би одговорност за штету сносила тужена.

Одбијањем захтјева тужитеља за продужење лиценце органи тужене су погрешно примијенили право, али се то не може приписати намјери овлашћених лица у тим органима, па се овдје не ради о незаконитом или неправилном раду ових органа односно противправном поступању истих, што је претпоставка одговорности за штету. Стога су нижестепени судови погрешно примијенили материјално право када су дјелимично усвојили тужбени захтјев, јер је правилна примјена тог права захтијевала да се тужбени захтјев у цијелости одбије.

Ради наведеног ваљало је у смислу чл. 248. и 250. ст. 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 и 27/24, даље: ЗПП) одлучити као у изреци.

Кад суд преиначи одлуку против које је поднесен правни лијек, одлучује и о трошковима цијелог поступка, сагласно одредби члана 397. став 2. ЗПП. Како је овом

пресудом ревизија тужитеља одбијена, а ревизија тужене усвојена, те нижестепене пресуде преиначене тако што је тужбени захтјев у цијелости одбијен, туженој је, као странци која је успјела у парници, ваљало досудити накнаду трошкова спора (члан 386. став 1. ЗПП). Слиједом наведеног, а на темељу Тарифних бројева 2. и 12. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“ број 68/05) у вези са чланом 395. ЗПП, досуђени су јој трошкови првостепеног поступка у укупном износу од 10.000,00 КМ (састав одговора на тужбу те заступање на три рочишта) као и трошкови састава жалбе и ревизије у износу од по 3.750,00 КМ.

Предсједник вијећа
Виоланда Шубарић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић